

TUĞRALI PULLARA AİT BENZERSİZ BİR BELGE

AN EXTRAORDINARY DOCUMENT ABOUT TUGHRA STAMPS

yakup nakri

1862 yılında ilk kez taş baskı (Lithographie) tekniği ile İstanbul'da Darphane-i Amire'de basılan posta pullarımız bilindiği gibi Sultan Abdulaziz'in tuğrasını taşımaktadır. Bu nedenle "Tuğralı Pullar" diye adlandırdığımız bu pullar dantelsiz olarak tasarlanmış ve 1863 yılında postada kullanılmaya başlanmıştır. Tuğralı pullar 1865'te kalıpları Paris'te Duloz tarafından yapıldığı için Duloz pulları adıyla anılan ilk dantelli pullarımızın basılmasının ardından tedavülden kaldırılmıştır.

1863 ile 1865 arasında kısa sayılabilecek bir süre kullanılan bu pullar özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk pulları olmaları nedeniyle ile dünyada birçok filatelistin ilgisini çekmiş, çekmeye de devam etmektedir.

Uluslararası pul sergilerinin yapılmaya başlamasından sonra tuğralı pullar hakkında çok önemli araştırmalar yapılmış, ciddi koleksiyonlar üretilmiştir. Değerli Türk filatelistlerinden merhum Orhan Brandt ve Yüksek Mühendis Tevfik Kuyaş bu pullar üzerinde yaptıkları çalışmalar ve ürettikleri koleksiyonlarla filatelinin en büyük onursal ödülü, "Milletlerarası Büyük Şeref Mükâfâtı Ödülü"nü ülkemize kazandırmışlardır.

Özellikle XIX. yüzyılda filateli sergilerinin tüm dünyada yayılması ve sadece damgasız ve damgalı pullarla sınırlı kalmayan, posta tarihini de içeren koleksiyonların sergilenmesiyle Tuğralı pulların zarf üzerinde olanları çok daha önem ve kıymet kazanmış, Osmanlı posta tarihi koleksiyonlarının vazgeçilmezleri haline gelmişlerdir.

Genelde tek olarak damgalı ve damgasız durumda rastlanan bu pulların dörtlü ve daha büyük bloklar halinde bulunması çok zordur. Büyük bloklara en gelişmiş koleksiyonlarda bile rastlamak zordur. Tuğralı zarflar ise tek ya da çift pullu olarak birçok koleksiyonda bulunmaktadır fakat üçlü ve daha büyük bantlar halinde pul yapışmış zarflar olağanüstü nadirdirler. Tüm tuğralı pul koleksiyoncularının hayallerini süsleyen zarf ise tabii ki bir dörtlü blok tuğralı pulla postalanmış olanıdır. İlginçtir, böylesi bir zarfı ilk kez görebilmenin zevki bana nasip oldu. Hem de ne zarf, bırakın dörtlü bloğu, iki ayrı zarf üzerinde altılı bloklar.

Bu yazımda Türk filateli tarihi açısından en önemli koleksiyon parçaları olarak gördüğüm bu iki zarfın bulunuş öyküsünü anlatacağım. 1996 yılının bir ilkbahar günü Sofya'da Yunan Tarihi Bölümü profesörlerinden bir dostum ile üniversitenin bahçesinde oturuyorduk. Kendisine Bulgaristan-Osmanlı posta damgaları koleksiyonumdaki bazı zarfları gösterip içinde bulunan Rumca yazılmış metinler konusunda sorular sormakta, bilgi almaktaydım. Ortak dostumuz olan diğer bir profesör arkadaşımız yanıma gelip Balkan Posta Tarihi konusundaki araştırmalarımı duyan bir aile dostunun benimle tanışmak isteğini ve bana ailesinin hatıra olarak sakladığı bazı

The first Turkish stamps, commonly known as Tughra stamps, that bore the Tughra (Official Signature) of Sultan Abdulaziz were printed at Istanbul Darphane-i Amire (State Mint) by lithography technique in 1862. These stamps which are called "Tugra Stamps" are designed to be imperforated and put into circulation in 1863. But after our first perforated stamps printed which are called Duloz stamps as their plates are prepared in Paris by Duloz, drove them out of circulation in 1865.

These stamps, which were in use for a short period in between 1863 and 1865, as being the first official stamps of Ottoman Empire, had drawn the attention of local and international philatelists, then and today.

With the launching of international stamp exhibitions, various Tughra stamp collections had been put together following a detailed study on the subject matter. Thanks to their unique collections, the Turkish philatelists, late Orhan Brandt and Pro. Eng. Tevfik Kuyaş brought the most prestigious International Honorary Awards to Turkey.

By the end of the nineteenth century, the philatelic exhibitions and shows spread throughout the world. Besides stamps used or unused, the addition of covers into collections and the beginning of postal history collecting, which would become a separate branch in later years, our cancelled stamps on envelopes gained greater significance and were often included in both traditional philately and postal history collections.

Although, it is not too difficult to find a single Tughra stamp used or unused, a block of 4 or more of these stamps are very rare to come across. Even the richest collections feature only a limited number of blocks. When it comes to covers single or double stamps do frequently turn up in collections. But as I've hinted before, covers with block stamps are always destined to be a hot collector's item in Tughra stamp collections, and moreover, every stamp collector has often dreamed of seeing one. Strangely, I had the pleasure of seeing such a cover. The cover had not only have block of four but block of six on each of the two covers...

In this article of mine, I will tell the story of these two envelopes, which I think they are pieces of very important collections for the history of Turkish philately. On one fine spring day in 1996, I was sitting on a bench with my professor friend from Greek History Department in the garden of University of Sofia and showing him some covers from my Bulgarian-Ottoman collection, asking him about the Greek letters on them and getting some information. Suddenly, another professor friend of mine came up and said a close family friend of his, who had heard about my ongoing interest in Balkans Postal History, wanted to meet and show me some Ottoman envelopes, which he

Zahariy Hacıgürov Samakov

Osmanlı zarflarını göstermek istediğini iletti. Ben de kendisine bir kaç gün boyunca Sofya'da olacağımı ve bu kişiyi ne zaman isterse ziyaret edebileceğimi söyledim. İki gün sonra randevulaştık. Masanın başına oturduk, bir süre sonra ailenin ecdat yadigarı olarak sakladıkları zarflar karşımdaydı. Bunlar bugün Bulgaristan topraklarından olan Samakov'dan Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti olan İstanbul'a gönderilmiş tuğralı pullara sahip dört zarftı.

Özellikle zarflardan ikisi bugüne kadar tüm tuğralı pul koleksiyoncularının hayallerini süsleyen dörtlü bloktan da öte, altılı blok idi. 20 paralık, tetbeş, altılı blok tuğralı pullu idi. Aile reisi, 90'lı yaşlardaki şahıs bu zarfları günün birinde satmak isterse benim alıp alamayacağımı sordu. Cevabım tabii ki "evet" idi. Ancak bu zarflara sahip olmak ancak 2005 yılının soğuk, karlı bir Ocak günü gerçekleşti. Aile reisi vefat etmiş, ölmeden önce zarfların bana satılmasını vasiyet etmişti. Ailenin yakın dostu olan profesör dostumdan gelen telefon mesajının üzerinden 24 saat geçmeden Bulgaristan'da soluğu aldım.

Zarflar, yalnızca posta tarihi açısından önemli değil, aynı zamanda Balkan Ortodoksluğu ve Bulgar tarihi açısından da önemliydiler. Zarflar Samakov'dan o tarihte İstanbul Bulgar kilisesinde görev yapmakta olan Zahariy Hacıgürov'a gönderilmişti.

Zahariy Hacıgürov (Resim 1) Bulgar Ortodoks uyanışının önemli simalarından biridir. XIX.yüzyıl başlarında Samakov eşrafından dönemin Bulgaristan topraklarında en zengin ve nüfuslu adamlarından Hacı Güröv Hristoviç'in oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Hayvancılıkla uğraşan aile bölgedeki vergilerin toplanıp devlete ödenmesi konusunda da görev yapmaktadır. Zahariy Hacıgürov bu ailenin oğlu olarak öğrenimini Samakov 'da "Aziz Kiril ve Metodi" okulunda yapar. Genç yaşta ailesinin hesap işlerini takip etmeye başlamıştır. 1849 yılında babasının vefatından sonra işlerin başına geçer. Kısa bir süre sonra bölgesinde Bulgar Ortodoks Kilisesi adına, Rum Piskoposluğunun etki alanından çıkma savaşı verir, bölgesindeki dini

stashed away as family souvenirs for a long time. I told him I would be in Sofia for a couple of days and would be happy to see him. We set a date for two days after. We set around the table and after a short while the covers inherited from his family were in front of me. These were 4 covers with Tughra stamps that were sent from Samokov City, Bulgaria to the Ottoman Capital, Istanbul.

Especially two of the covers were the dream of tughra stamp collectors; they were block of 6 had 20-Para block of 6 Tugrha stamps on them.

This 90-year-old man wanted to sell these special covers one day which would fulfill every stamp collector's ultimate dream and asked me if I was interested in buying them. Of course, my answer was 'Yes'. However, I was only able to get a hold of those envelopes only in January 2005, because during this time, the gentleman had passed away and he directed in his will that the covers were to be sold to me. After taking a phone call from my professor friend, I was in Bulgaria in only 24 hours time.

The covers were not only important for postal history but also for Balkans Orthodoxes and Bulgarian history. All the subject matter covers were mailed from the city of Samokov to Mr. Zahariy Hacıgürov who was working at Bulgarian Church in Deraliye (istanbul) at that time.

Picture-1 Mr. Zahariy Hacıgürov is an important figure in Bulgarian Orthodox awakening. In the beginning of XIX. Century he was born as the son of Hacı Güröv Hristoviç from Samakov who was an important person in Bulgarian land. While his family engaged in animal husbandry and tax collection. Zahariy Hacıgürov studied at Saints Cyril and Methodius School in Samokov. After completing his education, he took care of his family business as an accountant. At a young age he started to take care of his family accounts. Following the death of his father in 1849, he started to rule the family business. After a short while he became an effective leader in the fight for religious freedom backed by the Samokov Eastern Orthodox

özgürlük savaşının lideri olur. 1849-1859 seneleri arasında Samakov Rum Piskoposu Deli Matey'le mücadele eder. Bu mücadele Piskoposun Samakov'dan kovulması ile son bulur. 1860'ta Samakov Bulgar toplumu temsilcisi olarak İstanbul'a gelir ve Bulgar Ortodoks kiliselerinin, Rum Patrikhanesine karşı yürüttüğü özgürlük mücadelesinin ulusal çapta koordinasyonunu üstlenen temsilciler komitesinde görev yapar.

Rum Patrikhanesi'nin Bulgar Kilisesi üzerindeki baskısına karşı verilen bu mücadele, Sultan Abdülaziz'in 11 Mart 1870'te bir ferman çıkararak Bulgarların bağımsız bir kilise kurmalarına müsaade etmesine kadar devam eder. Fermana göre, bundan böyle Bulgar cemaatinin başında bir "Eksarh" bulunacaktır. Eksarh, önder ya da başkan anlamına geliyordu ve Ortodoks kilisesi hiyerarşisinde patrikten aşağıda, metropolitte yukarıda bir rütbeyi belirliyordu. Alınan bu karara göre Rum Patrikhanesi de Bulgar Eksarhanesi'ni tanımak zorundaydı.

Zahariy Hacıgürov, Bulgar Eksarhanesi'nin kurulmasının ardından ilk başsekreter olarak bir süre İstanbul'da görev yapmış, 1872 yılında memleketi olan Samakov'a dönmüştü. Daha sonra 20 Mart 1877 'de göreve başlayan ilk Türk parlamentosunda Bulgar halkını temsil eden iki parlamenterden biri olarak görev yapmıştı. 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı sonunda Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilan etmesinden sonra ise 1879 yılında Tırnova'da toplanan ilk Bulgar meclisinde de milletvekili idi. Hayatının son yıllarını Radomir Musa Beğ köyündeki çiftliğinde geçirmiş 18 Eylül 1882 tarihinde doğup büyüdüğü Samakov'da vefat etmiştir.

İşte zarfın üzerindeki adreste yer alan ismin öyküsü böyle.

Şimdi zarfları filatelik yönden inceleyelim. Neden 6'lı blok kullanılmış. Bunun için dönemin posta tarifesi bilmemiz gerekiyor.

Tuğralı pulların kullanıldığı dönemde posta ücretleri mesafeye göre alınmakta idi. Bu dönemde normal mektup ücretleri 3 dirhem'e kadar (9,9 gr.) kadar ağırlıktaki mektuplar için şu şekilde alınıyordu:

A- Aralarında 1-50 saat mesafe olan postahaneler için 1 kuruş (40 para)

B- Aralarında 51-100 saat mesafe olan postahaneler için 3 kuruş (120 para)

C- Aralarında 100 saatten fazla mesafe olan postahaneler için 3 kuruş (120 para) ve ilk 100 saatten sonra her 100 saat için 2 kuruş (80 para) ek ücret alınmakta idi.

Church. The struggle that lasted between the years of 1849 and 1859 ended with the expulsion of Bishop Matey from Samokov. In 1860, Zahariy Hacıgürov visited Istanbul as a representative of Bulgarians living in Samokov and took part in the committee that handled the ongoing power struggles between the Greek Orthodox Patriarchate and Bulgarian Orthodox churches.

Due to the extensive pressure exerted by Greek Orthodox Patriarchate on Bulgarians, Sultan Abdulaziz issued an imperial firman on March 11, 1870 which allowed the Bulgarians to set up their independence church. According to this firman, there would be a special leader (Eksarh) leading the Bulgarian Orthodox communion. His hierarchical position in the church was rated above the bishop but below the patriarch. The mandate forced the Greek Orthodox church to recognize the independence of this Bulgarian church.

After acting as the first secretary of the new church in Istanbul for some time, Zahariy Hacıgürov went back to Samokov in 1872. He was elected to the first Turkish Parliament that was established on March 20, 1877 to represent the Bulgarian people. After Bulgaria got their freedom in the end of Ottoman-Russian war in 1877-78, he was elected as minister in the first Bulgarian Parliamentary gathered in Tırnova. He spent his last days at his farm in Radomir Musa Beg village and died on September 18, 1882 in Samokov where he grew up

This is the story of the name on the cover. Now let's analyse the covers in philatelic way. Why block of 6 used? For this, we have to know the postage tariff of the period.

The postage values during the period when Tughra stamps were used, were set according to the distances. A standard rate for letters weighing up to 3 dirhem (9.9 grams) were established as follows:

A- 1 Kuruş (40 Para) for post offices located in 1-50 hour distance

B- 3 Kuruş (120 Para) for post offices located in 51-100 hours distance

C- For post offices located in more than 100 hours distance, 3 Kuruş (120 Para) was charged for the first 100 hours plus 2 Kuruş (80 Para) for each additional 100 hours distance.

Resim 2'de görülen mektup zarfı Samakov'dan İstanbul'daki Bulgar kilisesinde Zahariy cenablarına gönderilmiş ve dönemin posta ücreti olan 3 kuruş (120 para) Tuğralı ikinci baskı vertical tet-beş altılı blok 20 para altın sarısı renkteki pullarla alınmıştır. Samakov ile İstanbul arası 98 saat mesafede idi ve mektup ücreti 3 dirhem (9.9 gram)'a kadar mektuplar için 3 kuruş idi

Picture-2 The cover shown here was mailed to Zahariy Hacıgürov working at Bulgarian Church in Istanbul from Samokov with vertical overprint tete-beche 20-Para golden 6-Block Tughra stamps costing 3 Kuruş (120 Para) in total. The distance between Samokov and Istanbul was 98 hours and the postage of letters weighing up to 3 dirhem (9.9 grams) was set at 3 Kuruş.

Resim 3'de görülen mektup zarfı da İstanbul Bulgar kilisesinde Zahariy Hacı Gürov'a gönderilmiş, posta ücreti olan 3 kuruş (120 para) Tuğralı ikinci baskı vertical tet-beş altılı blok 20 para koyu sarı renkteki pullarla alınmıştır.

The cover shown in Picture-3 is Arabic letters addressed. It bears the inscriptions of Deraliye (Istanbul) Bulgarian Church in Arabic. But the name of receiver Zahariy Hacıgürov is written in Bulgarian. The postage is collected with vertical overprint tete-beche 20-Paras dark yellow block of 6 Tughra stamps costing 3 Kuruş (120 Paras) in total.

Resim 4'de görülen mektup zarfı Deraliye'de Fener'de Samakov'lu Zahariy cenablarına vasıl ola ibaresiyle gönderilmiş, posta ücreti 2 adet ikinci baskı 1 kuruş ve tet-beş ikinci baskı 20 para pullarla alınmıştır.

The cover shown in Picture-4 is inscribed with Arabic letters stating that this letter is addressed to "Mr. Zahariy of Samokov residing at Fener Church in Deraliye". Its postage is paid with 2nd printing 1 kuruş and 2nd printing tete-beche 20-Para Tughra stamps.

Resim 5'de görülen mektup zarfı Deraliye (İstanbul) Bulgar kilisesinde Zahariy cenablarına gönderilmiş, posta ücreti ise ikinci baskı bir adet 2 kuruş ve yatay çift tabaka köşesi ikinci baskı 20 para pullarla alınmıştır.

The cover shown in Picture-5 is also arabic letters addressed with inscriptions stating the name of the same receiver in Bulgarian Church of Deraliye (Istanbul). It has 2nd printing 2 kuruş and 2nd printing vertical 20 paras horizontal pair corner of sheet Tughra stamps on it.

Makaleme burada son verirken Zahariy Hacı Gürov'un hayat hikâyesini bulmamda bana yardımlarını esirgemeyen değerli dostlarım Bayan Zorka Ivanova'ya ve Eski Bulgarca yazıları okumamda yardımlarda bulunan Bulgar tarih akademisi Profesörlerinden Evgeni Radushev'e sonsuz teşekkür ederim. Başka bir makalede buluşmak üzere...

Before I conclude, I would like to express my deep gratitude to my dear friends, Mrs. Zorka Ivanova, who spared no effort in finding the life story of Zahariy Hacigürov with me and the Bulgarian History Professor Mr. Evgeni Radushev who helped me translate Bulgarian texts into Turkish. I hope to see you in another article..